

VI. ZAGREBAČKI ENERGETSKI TJEDAN - DAN HRVATSKE KOMORE ARHITEKATA

Hrvatska komora arhitekata i
Grad Zagreb – Gradski ured za energetiku, zaštitu okoliša i održivi razvoj

Razvoj ne želimo zaustaviti, ali onečišćenje možemo!

ZAKLJUČCI

s Okruglog stoga, Dana Hrvatske komore arhitekata na
VI. zagrebačkom energetsom tjednu, održanom 12. svibnja 2015. god.

Zaključci Okruglog stola Dana Hrvatske komore arhitekata, već tradicionalno, koncipirani su kao pregled uočenih zapreka provedbi *Europske energetske politike* i održivom razvoju u *Hrvatskoj*, pregled aktivnosti koje je u tom smislu poduzela *Komora* i preporuka za unaprjeđenje stanja.

U čemu su zapreke?

Pogled u prošlogodišnje *Zaključke Okruglog stoga*, nažalost, ukazuje na njihovu aktualnost i danas. Zapreke efikasnoj provedbi *Europske energetske politike* i održivom razvoju u RH, koji se prenose još iz *Zaključaka Okruglog stola* 2013. god., su:

1. Neusklađenosti zakonskih akata, sektorskih i međusektorskih,
2. Rigidno tumačenje i implementacija odredbi EU direktiva,
3. Izostanak međusektorske koordinacije na zakonodavnoj i praktičnoj provedbi strategije održivog razvoja,
4. Izostanak konkretne implementacije i primjene *Arhitektonskih politika RH 2013.-2020. - Nacionalnih smjernica za vrsnoću i kulturu građenja*.

Uočene nedostatke treba nadopuniti pojavama uočenim kroz energetska obnova zgrada:

5. Nepostojanje jednoznačnih kriterija za izradu projektne dokumentacije za energetska obnova zgrada, što ponude u javnoj nabavi čini neusporedivima,
6. Nepostojanje valorizacije projektiranih rješenja / stručne kontrole, prije realizacije projekata energetske obnove, kako se ne bi devastiralo povijesno nasljeđe, uništavale ambijentalne vrijednosti prostora, negirala autorska prava i druge vrijednosti,
7. Nepoštivanje nadležnosti struka.

Ako bi se politička volja neke zemlje za implementaciju mjera energetske učinkovitosti i održivog razvoja mjerila količinom akata donesenih za određeno područje, RH bi zacijelo imala vodeću ulogu u *Europskoj uniji*. No, je li to prednost? Količina zakonskih akata za pojedino područje djelovanja u razvijenim zemljama EU-a i u RH, ima neprimjerene omjere, pa treba utvrditi da:

8. brojnost i opseg akata u RH predstavljaju zapreku efikasnom radu.

Prije nekoliko dana *Europska komisija* zatražila je od *Hrvatske, Austrije, Irske, Latvije i Rumunjske* da osiguraju potpuno prenošenje *Direktive o energetskej učinkovitosti* u njihova nacionalna zakonodavstva, pod prijetnjom sankcija (*Mađarskoj* se predlaže kazna, na godišnjoj razini, od 5,5 mil. €).

Zemlje članice EU-a tražene mjere energetskeg poboljšanja, citiramo: „...to moraju učiniti koristeći se sustavima obveza energetske učinkovitosti i / ili drugim ciljanim mjerama politike, kako bi potaknule poboljšanja energetske učinkovitosti u kućanstvima, sektoru industrije i prometa. U okviru sustava obveza energetske učinkovitosti poduzeća moraju poduzeti mjere za osiguravanje ušteda energije na razini krajnjeg korisnika, primjerice pružajući savjete o ugradnji bolje izolacije ili nudeći bespovratna sredstva za zamjenu starih prozora, koji uzrokuju energetske gubitke...“

Zašto u *Hrvatskoj* izostaju praktični učinci?

Uz mjere *Europske komisije*, nalazimo nužnim intenzivirati i druge oblike djelovanja, koje je prepoznao i upravo završeni europski projekt - *PassREg*, u kojem je *Grad Zagreb*, uz desetak regionalnih europskih centara i vodećih institucija, igrao zapaženu ulogu. Uz mjere poticanja na razini politike i vlasti, koje mijenjaju način razmišljanja krajnjeg korisnika, naglašena je potreba sustavne:

9. popularizacije i informiranja svih društvenih čimbenika i građana,
10. obrazovanja.

Obrazovanje podrazumijeva i usavršavanje znanja tehničkih struka, od kojih najveći postotak njih nije u redovnom obrazovnom procesu educiran za pitanja energetskeg poboljšanja i održivog razvoja. *Komora* je svjesna činjenice da usavršavanje i unaprjeđenje znanja njezinih članova u domeni održivog razvoja nije više samo pitanje afiniteta i sklonosti za ovo područje djelovanja, već nasušna potreba, koja osigurava opstanak na tržištu arhitektonskih usluga, pa u tom pravcu djeluje kroz *Program stalnog stručnog usavršavanja (SSU)*. Zato ukazujemo na važnost i potrebu:

11. usklađivanja hrvatske regulative o provedbi SSU-a, s europskom *Direktivom*, koja promiče obvezu edukacije za posebno regulirane profesije (odgovorne za život, zdravlje ljudi i kvalitetu života).

Sve navedeno na izravan je i neizravan način sadržano u dokumentu *Arhitektonske politike RH 2013.- 2020.*, *Nacionalne smjernice za vrsnoću i kulturu građenja*, donesene od strane *Vlade RH*, 2012. god., čija je implementacija u nacionalno zakonodavstvo pretpostavka usuglašenog, sustavnog djelovanja na praktičnom ostvarivanju razvojnih strategija, na što *Komora* upozorava na svakom od susreta u sklopu *Zagrebačkog energetskeg tjedna*.

Kao institucija s javnim ovlastima, sagledavajući vlastito mjesto i zadaće u provedbi usvojenih nacionalnih politika, sporazuma i strategija, provjeravamo na godišnjoj razini rezultate našega rada.

Što smo realizirali od zadaća zacrtanih prošle godine?

1. *Komora* sustavno radi na razbijanju predrasuda o istovremenoj provedivosti *strategije održivog razvoja* i javnoj nabavi po načelu *ponude sa najnižom cijenom*, pozivanjem na dobre primjere unutar tržišta EU-a. Na traženje HKA-a nezavisna stručna agencija za istraživanje tržišta *Ipsos Puls* provela je, tijekom 2014. god., istraživanje o poslovanju arhitektonskih ureda, rezultat čega je dobivanje *prosječne povijesne* satnice djelatnika arhitektonskih ureda - 163,00 kn.

Na taj način ispunjene su pretpostavke za korištenje *Pravilnika o standardu usluga HKA-a / Programa* za izračun potrebnih norma sati, za izvršenje pojedine arhitektonske usluge, na način u svemu usklađen s europskom i aktualnom nacionalnom regulativom.

2. Unatoč nacionalnoj regulativi koja relativizira obvezu provedbe natječaja, *Komora* sustavno promovira arhitektonsko - urbanističke natječaje kao sastavnicu prostornih planova i način javne nabave arhitektonskih usluga, koji daje garanciju kvalitete, posebice kod javnih zgrada i prostornih zahvata, budući natječajna dokumentacija, između ostaloga, osigurava uvid u energetske i ekološke učinke zgrade / prostornog zahvata, a time i taj aspekt njihove kvalitete.
3. Na razini HKA-a i UHA-e, donesen je *Pravilnik o natječajima s područja arhitekture, urbanizma, unutrašnjeg uređenja i uređenja krajobraza – Pravilnik (Narodne novine, Oglasni dio broj 85/14)*. *Komora* radi na informiranju nadležnih regionalnih tijela, radi donošenja odluka o primjeni *Pravilnika*, sukladno *Zakonu o prostornom uređenju*, po uzoru na *Grad Zagreb*, koji je *Odluku* o obvezi primjene *Pravilnika* donio neposredno nakon službenog donošenja.
4. *Komora* lobira kod nadležnih institucija za regulaciju javne nabave zasnovane na kvaliteti, u smislu zaštite izgrađenog okoliša, nacionalnog interesa i *strategije održivog razvoja*. Sustavno prati postupke javne nabave i upozorava sudionike na nepravilnosti, upućujući na ispravan način postupanja, primarno u interesu naručitelja, i to s neočekivano visokim postotkom uspješnosti.
5. Promovira kvalitetu kao:
 - temeljnu odrednicu održivog razvoja,
 - princip zaštite interesa investitora,
 - princip zaštite javnog i nacionalnog interesa.
6. U okviru *Programa stalnog stručnog usavršavanja* provodi *Program osposobljavanja za osobe koje provode energetska certificiranja zgrada – Modul 1 i Modul 2*.
7. S ciljem unaprjeđenja kvalitete rada članova *Komore*, s *Hrvatskim zavodom za norme* ugovoren je, za naše članove besplatan, internetski pristup *Repozitoriju normi RH*, s pravom uvida / čitanja.

Koji su pravci budućeg djelovanja?

Komora, u okviru svojih zakonskih mogućnosti, kroz projekte, stručne skupove, diskusije, programe edukacije i dr. djelatnosti, promovira svijest o tome da je borba za *održivi razvoj* borba za kvalitetu, promjenu navika i promišljenu primjenu inovacija i tehnoloških rješenja, prilagođenih specifičnostima konkretnog podneblja i konkretne društvene situacije. U kontekstu aktualnog gospodarskog trenutka takva nastojanja trebala bi biti sagledavana kao strateški cilj, ne samo arhitektonske struke, već svih društvenih čimbenika.

Dr. sc. Goran Granić, ravnatelj *Energetskog instituta Hrvoje Požar* i priznati stručnjak iz područja energetike, na nedavnoj je *Konferenciji za medije* organiziranoj uoči otvaranja *Zagrebačkog energetskog tjedna* rekao: „*Glavni problem s održivim razvojem je taj što nemate provjerene obrasce ponašanja, prema kojem bi mogli djelovati. Svaka je sredina specifična i treba tražiti vlastite putove efikasnog djelovanja.*“

Komora nastoji sagledati i provoditi konkretne aktivnosti, kojima može unaprijediti provedbu *Europske energetske politike* i mjera za postizanje *održivog razvoja*, te unaprjeđenje rada ovlaštenih arhitekata, kao lidera u sve složenijim interdisciplinarnim zadaćama projektiranja. Pred našim je članovima, kao i pred društvom u cjelini, ozbiljna i sveobuhvatna transformacija djelovanja!

Stupanjem na snagu (17. travnja 2014. god.), *Direktive 2014/24/EU o javnoj nabavi*, koja promovira kvalitetu u javnoj nabavi, kao pretpostavku *održivog razvoja* i pretpostavku zaštite potrošača, *Hrvatskoj* je ostavljeno vrijeme prilagodbe i implementacije u nacionalno zakonodavstvo, u trajanju od 24 mjeseca.

1. Pošto nije prihvaćen prijedlog HKA-a, za osnivanjem tijela koje bi se bavilo izradom prijedloga novog *Zakona o javnoj nabavi*, izradili smo konkretan prijedlog izmjena i dopuna *Zakona*, na temelju primjera najbolje europske prakse, kako bi uključili struku u izradu ovog važnog dokumenta, koji treba osigurati podizanje razine kvalitete javne nabave. Prijedlog je u fazi nomotehničke prilagodbe, te će do kraja ovog mandata biti upućen resornom *Ministarstvu gospodarstva*.

Po uzoru na *Grad Rijeku*, koji je pokazao visoku razinu osviještenosti za vrijednosti izgrađenog okoliša, te reagirao na prve neuspjele i upozoravajuće primjere energetske obnove u centru svoga *Grada*,

2. *Komora* će kod nadležnih tijela pokrenuti inicijativu za donošenje mjera po uzoru na *Grad Rijeku*, kojima bi se osujetila mogućnost pojave novih *kulturocida*, kako autorica članka u *Jutarnjem listu*, od 05. veljače 2015. god., pod naslovom: *Kako je arhitektonsko remek-djelo, upravna zgrada HEP-a, upropašteno obnovom*, naziva rezultat obnove, rad arhitekta Božidara Rašice.

Ukoliko želimo izbjeći najavljene sankcije *Europske komisije*, zbog nepotpunog prenošenja *Direktive o energetske učinkovitosti* u nacionalno zakonodavstvo, *Hrvatska* će morati ubrzati rad na postizanju konkretnih rezultata, koji se od nas očekuju u periodu od 1. siječnja 2014., do 31. prosinca 2020. god.

Samo ako u postupcima energetske obnove osiguramo poštivanje nadležnosti struka i osmislimo minimalno potrebne mehanizme zaštite, ne ugrožavajući pri tom efikasnost i trajanje postupaka, što je u *Rijeci* osigurano jednostavnim administrativnim mjerama, između ostaloga uvođenjem nadležnosti povjerenstava za ocjenu arhitektonske uspješnosti, na mjere *Europske komisije* možemo gledati s utemeljenim optimizmom, kao na poticaj za unaprjeđenje kvalitete izgrađenog okoliša i snažnije zapošljavanje struke na projektima energetske obnove zgrada.

I kao društvo i kao struka trebamo učiniti sve kako bi zahtjev *Europske komisije* u provedbi iskoristili kao šansu, a ne kao novu opasnost od devastiranja postojećih vrijednosti.

Organizacijski odbor Dana Hrvatske komore arhitekata
VI. Zagrebačkog energetskeg tjedna